

KHẢ NĂNG YÊU THÍCH SÂN KHẤU CỦA NHÂN DÂN TA PHẢI ĐƯỢC COI LÀ MỘT TIỀM NĂNG LỚN

Hiện nay rất nhiều nước trên thế giới, kể cả những nước có nền sân khấu phát triển đang đứng trước tình trạng sân khấu thưa vắng dần người xem. Các loại hình nghệ thuật khác như điện ảnh, video, và vô tuyến truyền hình cạnh tranh chiếm khách của sân khấu. Một cuộc vật lộn khá dữ dội để sân khấu tự tồn tại. Ở Việt Nam chúng ta thì ngược lại, số đêm diễn trung bình của mỗi đoàn thường từ 250 đêm một năm. Nhưng khu vực tập trung dân của nhiều đoàn phải diễn 2 suất, thậm chí 3 suất một ngày. Sân khấu ngoài trời thu hút khối lượng khán giả lên tới hàng vạn. Từ sau khi đất nước được giải phóng (1975), nhu cầu xem sân khấu ngày càng trở nên to lớn. Từ số lượng hơn 30 đoàn nghệ thuật sân khấu đã lên tới 152 đoàn chuyên nghiệp. Đó là chưa kể khắp các địa phương xuất hiện những đoàn sân khấu bán chuyên nghiệp đặt trong sự quản lý của cấp huyện, của cơ quan xí nghiệp. Đó là chưa kể đêm đêm, hàng triệu khán thính giả tập trung trước máy ghi hình, ghi âm để thưởng thức những tiết mục sân khấu được phát đi trên sóng.

Tôi chưa tham gia vào việc đánh giá những hoạt động sân khấu này là đúng hướng hay không, hoặc có chất lượng hay không, mà nêu lên để chỉ ra thực trạng là nhân dân ta rất yêu sân khấu. Chúng ta không thể không tính đến hiện tượng này là một tiềm năng. Nó là điều kiện rất cơ bản để phát triển sân khấu nước ta.

Cũng có ý kiến cho rằng có hiện tượng này là vì những phương tiện nghe nhìn khác chưa phát triển. Cứ cho rằng nhận định trên là đúng, thì hiện nay vẫn đương là một tiềm năng lớn và trong tình hình kinh tế, vật chất của ta nó cũng còn là khả năng của nhiều năm sau. Không thể nghĩ rằng mai sau những phương tiện khác sẽ giải quyết

thay thế cho sân khấu hiện nay ta không chú ý tìm ra sự phát triển để đáp ứng.

Chính vì nhiều người chưa thấy đây là một tiềm năng, nên lúng túng trước sự bùng nổ đột ngột của tình hình sân khấu, không biết nên thu gọn lại hay phát triển ra. Không rõ là sự bùng nổ đột ngột của sân khấu ta những năm qua, nhất là từ năm 1974 đến nay là thuận hay nghịch. Trên thực trạng này một mâu thuẫn lớn đã phát sinh.

Với sự phát triển tự thân ngành sân khấu, thì phát triển cùng một lúc quá nhiều đoàn nghệ thuật là một sự bất cập, “lực bất tòng tâm”. Nhưng so với nhu cầu của đời sống và sự ham thích sân khấu thì vẫn chưa đủ đáp ứng.

Sức sáng tạo của những người hoạt động sân khấu chưa được tận dụng. Chúng ta đã có một đội ngũ những người làm sân khấu, nhưng lực lượng phân bố không đồng đều.

Trong tổng kết 40 năm phát triển sân khấu, chúng ta đã thừa nhận rằng sân khấu cách mạng đã sinh ra một đội ngũ những người làm sân khấu khá đồng bộ. Chúng ta có khoảng 150 tác giả kịch bản sân khấu. Số người đương làm việc và thường xuyên có tác phẩm khoảng trên 30. Trong đó có trên dưới 20 tác giả đã có khoảng 20 tác phẩm, trở thành những nhà viết kịch có tên tuổi. Số tác giả trẻ cũng có nhiều cây bút đáng chú ý.

Trên 50 đạo diễn, phần lớn được đào tạo từ các nước có nền sân khấu phát triển.

Sân khấu của chúng ta hôm nay đã thực sự trở thành một loại hình nghệ thuật tổng hợp cùng với những chuyên gia: về thiết kế mỹ thuật, thiết kế ánh sáng, âm thanh v.v...

Riêng đội ngũ diễn viên rất đông đảo và có tài năng. Nhiều người về tài năng sánh ngang với những nghệ sĩ tên tuổi của thế giới.

Lực lượng những người làm sân khấu đông đảo mà mạnh mẽ, song phân bố không đều. Tập trung chủ yếu vào những nơi trung tâm như Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh rồi tỏa đi đánh thuê cho các địa phương, 10% các đoàn nghệ thuật sân khấu ở các địa phương không có tác giả, đạo diễn, không có chỉ đạo nghệ thuật.

Khả năng sử dụng lực lượng rất thấp. Số tác giả có vở diễn được sử dụng chỉ chiếm 10-15%.

Số đạo diễn được mời dàn dựng khoảng 30%. Lực lượng diễn viên tỉ lệ sử dụng khả năng của họ càng ít hơn, nhất là những diễn viên có nghề, có tên tuổi. Việc chưa tận dụng được khả năng này một cách có hiệu quả do nhiều lẽ, song rõ ràng nhiều năm nay chúng ta đã tạo ra một sự lãng phí lớn. Rất nhiều nghệ sĩ có tài năng đứng nhìn thời gian trôi đi một cách ửng phí.